

Frida – med hjärtat i handen

Frida – med hjärtat i handen är en varm och mänsklig relationskomedi som skildrar ett brett spektrum av känslor: förälskelse, svartsjuka, rivalitet, besvikelse, övergivenhet, beroende och vänskap. Att diskutera en sådan film utan att beröra egna erfarenheter är omöjligt. Frågorna i denna filmhandledning tar ändå fasta på det som filmens personer upplever, eftersom det oftast är lättare att prata om fiktiva personers känslor än om sina egna – men ytterst är det förstås ändå dem man talar om.

Rekommenderad från åk 4

En filmhandledning av
Annika Thor

Filmens handling

Frida är tretton år och bor med sin fränskilda mamma Bente och sin storasyster Kaisa i Oslos innerstad. I samma hus bor hennes barndoms-kompis och trogne bundsförvant Kristian.

Kärleken i alla dess former är det som upptar Fridas tankar. Hon läser Erich Fromms "Kärlekens konst" och plågar sin omgivning med ändlösa citat ur den. Tyvärr är boken inte till någon större hjälp när det gäller att klara av kärlekens problem i praktiken.

Under sommarlovet har Frida träffat Raymon och blivit kär. Men hemma i Oslo finns Martin, som hon upptäckte i våras. Och hos pianolärarinnan möter hon Andreas, som är så otroligt snygg. När Frida till slut gör sitt val har omständigheterna och rivalen Camilla redan lagt krokben för henne.

Frida har inte bara sina egna kärleksbekymmer att tänka på. Hennes pappa ska gifta om sig med en "negress från Amerika", som Frida ogillande uttrycker saken. Däremot tycker hon att hennes mamma behöver en ny man och bestämmer sig för att ordna saken genom att sätta in en kontaktannonser. Frida träffar Karl, universitetslärare, som hjälper henne. Det visar sig att Karl och Bente haft en relation och när de nu vill återuppta den blir Frida först ledsen och svartsjuk. Frida accepterar snart relationen och så har hon fått en egen pojkvän, Martin.

Frida, en tjej full av känslor och tankar om hur allting egentligen borde vara.

Frida – både barn och tonåring

En trettonåring är både barn och tonåring på samma gång. Tonårens känslostormar och intresse för det motsatta könet existerar sida vid sida med barnets beroende av föräldrarna och oförmåga att se saker och ting ur någon annan synvinkel än sin egen. Hos Frida lever också en annan barnlig sida kvar: känslan av allmakt, av att kunna få andra att göra som hon vill, utan en tanke på deras egna önsknings, och att ha rätt att göra det.

I andra avseenden är Frida mogen för sin ålder, kanske till och med lite brådmogen. Inte många trettonåringar klarar av att läsa Erich Fromm. Det är den mogna, intellektuella sidan hos Frida som Karl framför allt ser och blir förtjust i under deras långa samtal om livet, kärleken och Gud. Och Frida njuter av att möta en vuxen som uppskattar henne som individ och behandlar henne som en jämlike.

Annars är ett av Fridas problem att hon känner sig vuxen men blir behandlad som ett barn – av sin lärare, av mamma och av stora sys-

ter Kaisa. Hon "ger igen" genom att agera ömsom beskyddande, ömsom retsam storasyster åt Kristian – tills han frigör sig genom att skaffa sig en flickvän.

★ Hurdan är Frida som person? Beskriv några scener där olika egenskaper hos Frida kommer fram. På vilka sätt är hon olik sin syster Kaisa och klasskamraten Camilla?

★ "Tror du att du är Gud, va?", säger Kristian när Frida berättar för honom om kontaktannonsern. Gör Frida rätt när hon börjar styra och ställa med sin mammas liv? Vad får henne att tro att hon har rätt att göra så? Får vuxna lägga sig i barns liv, men inte tvärtom?

★ Vad betyder vänskapen med Karl för Frida? Vad får hon ut av den, som hon inte får i sitt förhållande till någon annan?

★ Hurdan är Frida mot Kristian? Varför är de vänner? Vad känner Frida när hon träffar Kristian med hans flickvän?

Livet är fullt av orättvisor men också av möjligheter för Frida t v, i rollen Maria Kvalheim.

Kärlekens konst

Frida – med hjärtat i handen är en film om kärlek, om förälskelse, längtan och svartsjuka, men också om andra former av kärlek än den romantiska. Fridas tre egna förälskelser kan kanske stå för tre former eller stadier av tonårskärlek. I Andreas, pojken hos pianolärarinnan, är hon förälskad på avstånd och på grund av hans utseende. Det är ytligt svärmeri, som tar slut lika tvärt som det börjat. Raymon, fotbollsspelaren, är också snygg, men framför allt är han duktig i sin sport, "den bäste", säger Frida. Vem han egentligen är som person vet hon knappast, och när han dyker upp i Oslo inser hon sitt misstag – de passar helt enkelt inte ihop. Martin, slutligen, är mjuk och känslig. Mellan honom och Frida finns ett samförstånd, en känsla av att ha något gemensamt, men också en olikhet som gör att var och en av dem har något att upptäcka hos den andre.

★ Hurdana är de tre killar som Frida förälskar sig i? Vad är det hon gillar hos dem? Går det att säga vad det är som gör att man blir förälskad i en viss person?

★ Hur kan Frida bli kär i Andreas, som hon inte alls känner? Kan man vara förälskad i själva förälskelsen, i

att det är så härligt att vara kär? Till en början är förälskelsen mest en lek för Frida. Hon sätter poäng på de tre killarna och njuter av att ha situationen under kontroll. Efter det nattliga badet tillsammans med Martin blir hennes känslor för honom mer allvarliga, och på Camillas födelsedagsfest får hon känna på att kärleken kan vara lika smärtsam som ljuvlig.

★ Hur utvecklas Fridas känslor för Martin – och hans för hennes?

★ Hur kan det komma sig att Frida hela tiden är svartsjuk på Camilla, fast hon själv håller sig med tre "alternativ"?

★ Vad känner de olika inblandade på Camillas fest – Frida själv, Martin, Camilla och Kristian? Hur visar filmen det, fast ingen egentligen säger något i scenen?

Frida ser det som självklart att kärleken är det viktigaste i livet, och tycker att det måste vara något fel på Kristian när han inte är intresserad av den. Hon tar för givet att hennes mamma måste vara svartsjuk på pappans nya kvinna, i varje fall så länge hon inte själv har någon ny man. Karls illusionslösa och lite resignerade inställning till kärleken kan Frida inte

förstå. När Fridas planer för mammas del sedan spricker, nästan samtidigt som hon själv förlorar Martin, slår Frida om helt och tror kärleken är omöjlig.

★ Varför är Fridas mamma och Karl inte tillsammans, fastän båda egentligen vill det?

★ Varför blir Frida ledsen när hennes pappa berättar att hans nya kvinna inte vill följa med honom till Norge, fast hon tidigare varit så arg på honom för det nya förhållandets skull? Vad är det som tröstar henne?

Filmen handlar inte bara om förälskelse och kärlek mellan pojke och flicka, mellan man och kvinna. Lika viktigt är kärleken mellan föräldrar och barn och mellan syskon. Med stöd hos Erich Fromm förhör Frida sin mamma för att ta reda på om hon känner "sann moderskärlek". Sina försök att skaffa en man åt mamman motiverar Frida också med hjälp av Fromm, som skriver att den som älskar känner sig lika ansvarig för sina medmänniskor som för sig själv.

Å andra sidan får vi veta att Frida tidigare har reagerat med svartsjuka mot en man som hennes mamma var tillsammans med, precis som hon nu gör mot pappans nya kvinna. Den

reaktionen återkommer när Frida förstår att mamma är förälskad i Karl, trots att hon själv tycker mycket om honom.

Syskonkärleken mellan Frida och Kaisa spelar också en viktig roll i filmen, även om den ofta tar sig uttryck i käbbel, rivalitet och olika utspel för att få mammans sympati.

★ Hurdan är kärleken mellan föräldrar och barn? Hur skiljer den sig från "romantisk" kärlek eller förälskelse?

★ Vad är det för olika känslor som kämpar inom Frida, när hon å ena sidan vill att mamma ska hitta en man, å andra sidan inte vill det?

★ Är det egentligen för mammans skull eller för sin egen som Frida är arg på

sin pappa för hans nya förhållande?

★ Frida och Kaisa bråkar mycket, som syskon ofta gör. Men det finns också situationer där man ser att de bryr sig mycket om varandra. Vilka?

Film och bok

Att böcker filmas är inget ovanligt. Författaren, regissören och/eller en särskild filmmanusförfattare skriver ett manuskript, där bokens handling "översätts" till bilder, handlingar och dialog. En film kan ju bara visa det som syns och hörs och som därmed kan registreras av kameran och mikrofonen. Personernas tankar och känslor kan bara uttryckas i blickar, minspel, gester och handlingar (såvida man inte väljer att ha en berättarröst). I bästa fall lyckas filmen förmedla det som var det centrala i boken, men som ett eget konstverk, med ett eget formspråk.

Mindre vanligt är det att man går den motsatta vägen, det vill säga börjar med filmen. Så är det faktiskt med *Frida - med hjärtat i handen*. Först skrev dramatikern och filmmanusförfattaren Torun Lian manuskriptet till filmen. Sedan omarbetade hon sin berättelse till boken "Frida - med hjärtat i handen". Det gör att förhållandet mellan filmens och bokens språk i det här fallet är lätt att iakttä, eftersom i stort sett varje kapitel i boken innehållsmässigt motsvarar en sekvens i filmen.

★ Läs boken "Frida - med hjärtat i handen" och jämför några kapitel i den med motsvarande sekvenser i filmen. Lämpliga avsnitt att välja är t ex Fridas och Martins nattliga besök på utomhusbadet (sid. 112-117 i boken), Raymons plötsliga uppdykande

som får sådana olyckliga följder (sid. 122-126) eller scenen där Frida blir medveten om mammans förhållande till Karl (sid. 154-159).

★ Jämför vad bok respektive film berättar om:

- vad som händer
- var händelsen utspelas och hur där ser ut
- vilken stämning det är
- vad huvudpersonen Frida tänker och känner
- vad andra personer upplever

Erich Fromm

Erich Fromm (1900-1980) var psykoanalytiker och elev till Sigmund Freud. När nazisterna tog makten i Tyskland 1933 tvingades Fromm fly till USA. Där skrev han en lång rad böcker, bland andra "Kärlekens konst" och "Flykten från friheten". Det som skilde Fromm från Freud och många andra psykoanalytiker var att han försökte smälta samman den psykoanalytiska teorin om människans psyke med en radikal kritik av det moderna samhället. Han menade bland annat att vårt sätt att leva inte ger utrymme för grundläggande mänskliga behov och att konsumtionssamhället gjort nutidsmänniskan till en främling för sig själv.

Mer att läsa

Kärlekens konst (Erich Fromm, Rabén & Sjögren 1992)
Flykten från friheten (Erich Fromm, Natur och kultur 1993)
Frida - med hjärtat i handen (Torun Lian, Rabén & Sjögren 1994)

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Norge 1991

Manus: Torun Lian

Regi: Berit Nesheim

Foto: Harald Paalgard

Ljud & mixning: Tom Matsen, Stein Ødegård, Tore Bjørnbeck

Klippning: Lillian Fjellvær

Musik: Böhren & Åserud

I ROLLERNA

Frida - Maria Kvalheim

Bente - Ellen Horn

Karl - Helge Jordal

Skar - Jan Hårstad

Kristian - Andreas Brattlie

TEKNISKA UPPGIFTER

Speltid: 113 minuter

Format: Vidfilm

Ljudsystem: Dolby Stereo

Censur: Barn tillåten

Svensk premiär: 2.10.1992

DISTRIBUTION

Folkets Bio, Box 2068, 103 12 STOCKHOLM
Tel 08-545 275 23, Fax 08-545 275 27
www.folketsbio.se

Frida, i varje kille hittar hon något attraktivt. Kärlek är knepiga saker.